

3. Pro osnovy natsionalnoho sprotyvu. (2021, July 16). [On the foundations of national resistance]. *Zakon Ukrainy № 1702-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> [in Ukrainian].
4. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy. (2022). [Project of the Recovery Plan of Ukraine]. *Materialy robochoi hrupy «Funktsionuvannia finansovoi systemy, yii reformuvannia ta rozvytok»*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf> [in Ukrainian].
5. Podatkovyi kodeks Ukrainy. (2010, December 2). [Tax Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №2755-VI*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy №13-14, № 15-16, № 17*. 112. [in Ukrainian].
6. Biudzhetni kodeks Ukrainy. (2010, July 8). [Budget Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №2456-VI*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 50-51*. 572. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024

УДК 351.824.1

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-328-333

Полозенко Артем Валерійович,
аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
artpol2204@gmail.com
ORCID ID: 0009-0004-8013-4662

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКИХ ОКУПАНТІВ

Сучасна ситуація, що склалася в Україні через військову агресію Російської Федерації, викликає особливе занепокоєння щодо захисту прав дітей, які стали жертвами цього конфлікту. Збройний конфлікт, що триває, не тільки порушує основні права дітей, але й створює безпрецедентні виклики для системи публічного адміністрування в контексті забезпечення їхнього захисту. Зміна характеру загроз, викликаних війною, змушує переглянути існуючі механізми правового захисту, які повинні відповідати сучасним умовам. Діти, як найуразливіша частина суспільства, стають мішенями не лише фізичних, але й психологічних атак, що підвищує значущість дослідження цієї проблематики. Тому важливо звернути увагу на те, як війна впливає на дитячий розвиток та які адміністративно-правові заходи можна впровадити для мінімізації цих впливів.

Адміністративно-правовий захист дітей, постраждалих від військових дій, є ключовим аспектом національної безпеки та суспільного розвитку. Цей захист вимагає інтегрованого підходу, який би враховував специфіку воєнного стану, нормативно-правові акти та міжнародні зобов'язання України. Важливо, щоб ці механізми були достатньо гнучкими для швидкої адаптації до змінних умов, зокрема в умовах ескалації конфлікту. Недостатня ефективність існуючих інструментів захисту прав дітей може призвести до ще більших втрат, що робить питання реформування цієї сфери особливо актуальним. Зокрема, міжнародний досвід може стати цінним ресурсом для розробки нових стратегій захисту прав дітей в умовах війни.

Удосконалення системи адміністративно-правового захисту прав дітей, які постраждали від військової агресії, є нагальною необхідністю. Розробка нових підходів та впровадження ефективних механізмів захисту можуть сприяти зменшенню негативних наслідків для дітей, забезпечити їхню реабілітацію та відновлення прав. Додатково слід врахувати важливість забезпечення психологічної підтримки та соціальної реінтеграції дітей, які зазнали травматичного впливу війни. Пріоритетним завданням є також створення спеціальних програм, які б дозволяли дітям адаптуватися до нових реалій та забезпечували їм повноцінне життя. Інтеграція цих програм у загальнодержавну політику має стати стратегічним напрямом для України в умовах військового конфлікту.

Дослідження цієї теми є важливим кроком у напрямку вдосконалення системи публічного адміністрування, яка повинна оперативнo реагувати на виклики, пов'язані з війною, та забезпечувати надійний захист прав найуразливіших категорій населення — дітей. Лише через комплексний аналіз та наукові дослідження можна створити ефективну та дієву систему захисту, яка відповідатиме сучасним викликам. Крім того, таке дослідження сприятиме підвищенню рівня свідомості суспільства щодо проблематики захисту прав дітей у воєнний час. Важливою частиною цього процесу є також моніторинг та оцінка існуючих підходів, що дозволить виявити недоліки та розробити нові, більш ефективні рішення. Оскільки війна триває, необхідно постійно адаптувати та вдосконалювати систему публічного адміністрування для того, щоб вона залишалася дієвою в умовах змінних обставин.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист, діти, військова агресія, права дітей, публічне адміністрування, збройний конфлікт, війна, реабілітація, компенсація збитків, нормативно-правова база, міжнародні зобов'язання, національна безпека, державні органи, координація.

Polozenko A. FEATURES OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN WHO WERE SUFFERED FROM THE MILITARY AGGRESSION OF THE RUSSIAN OCCUPANTS

The current situation in Ukraine, caused by the military aggression of the Russian Federation, raises particular concern regarding the protection of the rights of children who have become victims of this conflict. The ongoing armed conflict not only violates the fundamental rights of children but also creates unprecedented challenges for the public administration system in

ensuring their protection. The changing nature of threats posed by the war necessitates a reassessment of the existing legal protection mechanisms, which must be adapted to current conditions. Children, as the most vulnerable part of society, become targets not only of physical but also psychological attacks, emphasizing the importance of studying this issue. Therefore, it is crucial to understand how the war affects child development and what administrative and legal measures can be implemented to mitigate these impacts.

Administrative and legal protection of children affected by military actions is a key aspect of national security and social development. This protection requires an integrated approach that considers the specifics of martial law, legal acts, and Ukraine's international obligations. It is important that these mechanisms be flexible enough to quickly adapt to changing conditions, particularly in the context of escalating conflict. The insufficient effectiveness of existing tools for protecting children's rights may lead to even greater losses, making the issue of reforming this area particularly urgent. In particular, international experience can serve as a valuable resource for developing new strategies for protecting children's rights in wartime.

Improving the system of administrative and legal protection of the rights of children affected by military aggression is an urgent necessity. The development of new approaches and the implementation of effective protection mechanisms can help reduce the negative consequences for children, ensure their rehabilitation, and restore their rights. Additionally, it is important to consider the provision of psychological support and social reintegration for children who have suffered traumatic effects from the war. A priority task is also the creation of special programs that would allow children to adapt to new realities and ensure them a full life. The integration of these programs into national policy should become a strategic direction for Ukraine in the context of military conflict.

Researching this topic is an important step toward improving the public administration system, which must respond promptly to the challenges associated with the war and ensure the reliable protection of the rights of the most vulnerable categories of the population—children. Only through comprehensive analysis and scientific research can an effective and efficient protection system be created that meets contemporary challenges. Moreover, such research will contribute to raising societal awareness of the issue of protecting children's rights in wartime. An essential part of this process is also the monitoring and evaluation of existing approaches, which will allow identifying shortcomings and developing new, more effective solutions. As the war continues, it is necessary to constantly adapt and improve the public administration system to ensure it remains effective under changing circumstances.

Keywords: administrative and legal protection, children, military aggression, children's rights, public administration, armed conflict, war, rehabilitation, compensation for damages, legal framework, international obligations, national security, government bodies, coordination.

Постановка проблеми. Проблема захисту прав дітей, які постраждали від військової агресії, полягає у недостатній ефективності існуючих адміністративно-правових механізмів. Відсутність комплексного підходу до вирішення цієї проблеми призводить до затримок у наданні необхідної допомоги та захисту дітям. Також спостерігається низький рівень координації між державними органами, що ускладнює реалізацію прав дітей на практиці. До того ж, існуючі правові норми часто не відповідають специфіці військових дій, що потребує їхньої адаптації до нових реалій. Ці виклики вимагають розробки нових стратегій та підходів, які б забезпечили дієвий захист прав дітей у контексті воєнного конфлікту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останніх дослідженнях і публікаціях, присвячених адміністративно-правовому захисту прав дітей в умовах військової агресії, особливо виділяються роботи таких авторів, як В. Буткевич, А. Войціховський, В. Джуган, Н. Коломоєць, О. Мердова, С. Ніколайчук, І. Шуміло. Ці дослідники зробили вагомий внесок у розуміння сучасних викликів у цій сфері та можливих шляхів їх подолання. Зокрема, В. Буткевич та А. Войціховський акцентують увагу на міжнародно-правових аспектах захисту прав дітей, підкреслюючи важливість міжнародного співробітництва в умовах збройних конфліктів. О. Мердова досліджує особливості діяльності Міністерства внутрішніх справ України щодо захисту прав дітей у воєнний час, звертаючи увагу на необхідність систематизації позитивного досвіду роботи органів, що належать до його управління. В. Джуган аналізує основні порушення прав дітей під час війни, зокрема використання заборонених засобів і методів ведення війни, викрадення та незаконне вивезення дітей. С. Ніколайчук деталізує проблеми теорії та практики захисту прав дітей під час воєнного стану, наголошуючи на важливості взаємодії національних і міжнародних інституцій для ефективного відновлення порушених прав. Ці дослідження формують важливу наукову та практичну основу для подальшого вдосконалення системи захисту прав дітей в умовах військового конфлікту, а також для розробки нових підходів до їх реабілітації та соціальної інтеграції.

Метою статті є аналіз та удосконалення адміністративно-правових механізмів захисту прав дітей, які постраждали від військової агресії, з урахуванням сучасних викликів та міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, права дітей опинилися під серйозною загрозою. Майже 70% українських дітей були вимушені покинути свої домівки, шукаючи безпеки як в межах країни, так і за кордоном. Така масштабна міграція та гуманітарна криза спричинили значні соціальні, психологічні та правові наслідки для дітей, багато з яких залишилися без батьківського піклування або стали жертвами воєнних злочинів. За даними Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, понад 10 000 дітей залишилися без батьківського піклування через війну, і понад 1 600 з них — через смерть чи загибель батьків [1]. За даними ЮНІСЕФ, щонайменше 1 993 дитини були вбиті або поранені від початку повномасштабного вторгнення Росії, що становить в середньому дві дитини щодня. Бойові дії, руйнування шкіл, лікарень, систем водопостачання та інших критичних інфраструктур створюють небезпечні умови для дітей, що залишилися в Україні. У Харківській, Донецькій, Дніпропетровській, Миколаївській та Запорізькій областях зафіксовано найбільшу

кількість поранених і загиблих дітей, багато з яких отримали мінно-вибухові травми. Зокрема, 128 дітей були змушені пережити ампутації.

Ці реалії підкреслюють гостру необхідність у дослідженні адміністративно-правового захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту. Захист прав дитини стає першочерговим завданням для міжнародних організацій, національних органів влади та правозахисників. Крім фізичного виживання, дітям потрібно забезпечити доступ до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та правової допомоги, щоб пом'якшити руйнівні наслідки війни.

Під час збройних конфліктів особливий захист дітей регулюється низкою міжнародних актів, які встановлюють обов'язки держав щодо захисту прав дитини в умовах воєнних дій. Одним із ключових документів є Конвенція ООН про права дитини 1989 року, яка зобов'язує держави-учасниці забезпечити захист дітей від будь-яких форм насильства, експлуатації та жорстокого поводження, зокрема в умовах війни. У рамках цієї Конвенції також діють два факультативні протоколи, один з яких, Факультативний протокол про участь дітей у збройних конфліктах 2000 року, прямо забороняє залучення дітей до збройних сил та їхню участь у бойових діях [2].

Женевські конвенції 1949 року та їхні додаткові протоколи (Протокол I та Протокол II) містять спеціальні положення щодо захисту цивільного населення, включаючи дітей, в умовах збройного конфлікту. Зокрема, згідно з Додатковим протоколом I до Женевських конвенцій, діти мають право на особливий захист та догляд під час міжнародних конфліктів, а Додатковий протокол II поширює ці положення на внутрішні конфлікти. Ці документи забороняють вербування дітей у збройні сили та їхню участь у військових діях.

Крім того, значну роль у захисті прав дітей в умовах війни відіграють два основні міжнародні акти: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року [3] та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року [4]. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права встановлює низку основоположних прав людини, включаючи право на життя, яке є найвищою цінністю і повинно бути захищене за будь-яких обставин, навіть у часи війни. Це право є особливо актуальним для дітей, які становлять одну з найбільш вразливих груп під час збройних конфліктів. Пакт забороняє свавільне позбавлення життя, і будь-які акти насильства проти цивільних осіб, зокрема дітей, є грубим порушенням цього принципу. Крім того, він забороняє тортури, жорстоке, нелюдське або принизливе поводження, а також вимагає захисту від незаконного втручання в приватне життя, що охоплює захист дітей від розлучення з родинами, свавільного утримання або примусового переселення.

Окрім забезпечення права на життя, пакт зобов'язує держави захищати свободу думки, совісті та релігії, що є важливим для захисту ідентичності та розвитку дитини навіть у кризових умовах. Це включає право на освіту і доступ до інформації, що не повинно обмежуватись навіть у воєнний час. Для дітей, які опинились у зонах бойових дій або на окупованих територіях, держава повинна гарантувати збереження їхніх основних прав і доступ до правосуддя в разі порушення цих прав. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року зосереджується на забезпеченні таких базових прав, як право на освіту, охорону здоров'я та належні умови життя, що є критично важливим для дітей під час збройних конфліктів. Пакт встановлює, що навіть у кризових ситуаціях, таких як війна, держави мають забезпечувати доступ дітей до якісної освіти, оскільки це є невід'ємною частиною їхнього розвитку та соціальної інтеграції. Навіть під час війни освітні процеси повинні продовжуватись, що дозволяє дітям уникнути відриву від навчання та забезпечує їхню підготовку до майбутнього.

Пакт також передбачає право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я, що охоплює зобов'язання держав забезпечувати доступ до медичних послуг, зокрема для дітей, які постраждали внаслідок бойових дій. Це включає доступ до психологічної допомоги для тих, хто пережив травми, а також захист від негативних наслідків війни, таких як відсутність доступу до їжі, води, безпечного житла та основних соціальних послуг.

Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року класифікує залучення дітей до збройних конфліктів та їх використання у бойових діях як воєнний злочин. Це є важливим інструментом для притягнення до відповідальності тих, хто порушує права дітей під час збройних конфліктів [5].

Додатково, варто згадати Конвенцію Міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999 року) про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці 1999 року, яка включає участь дітей у збройних конфліктах до найгірших форм експлуатації праці. Гаазька конвенція про захист цивільного населення під час війни 1907 року також містить положення, що передбачають захист цивільних осіб, включаючи дітей, від насильства та жорстокого поводження в період збройних дій [6].

Зазначені міжнародні акти встановлюють загальні стандарти захисту дітей під час збройних конфліктів, створюючи базу для правових механізмів, які можуть бути запроваджені на національному рівні для гарантування дотримання прав дитини в умовах війни.

Україна робить все можливе, щоб захистити права дітей в умовах воєнного стану, коли військова агресія Російської Федерації призвела до численних порушень прав дітей та загроз їхньому життю та здоров'ю. Під час війни законодавець посилював правові механізми захисту дітей, що постраждали внаслідок збройної агресії. Фундаментальною основою для правового регулювання у цій сфері є Закон

України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» та Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», які визначають основні соціальні гарантії для дітей і механізми їхнього захисту.

Першочергові кроки щодо захисту прав дітей під час війни були зроблені у березні 2022 року. Зокрема, було створено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану, що було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 302 [7]. Цей штаб мав на меті координацію зусиль різних органів влади для забезпечення захисту дітей, які постраждали від бойових дій. До основних завдань штабу входило розроблення плану дій для швидкого реагування на порушення прав дітей, організація евакуаційних заходів, а також надання психологічної та соціальної допомоги.

У квітні 2022 року Верховна Рада України прийняла за основу проект закону, який вносив зміни до статті 30-1 Закону України «Про охорону дитинства» щодо представництва деяких дітей під час ведення воєнного стану. Це відбулося відповідно до постанови Верховної Ради України від 14 квітня 2022 року № 2207-IX [8]. Метою цих змін було забезпечити ефективне представництво інтересів дітей, зокрема у випадках, коли їхні батьки або опікуни були не в змозі виконувати свої функції через участь у бойових діях або інші обставини, спричинені війною.

У липні 2022 року було внесено важливі зміни до Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 268 [9]. Ці зміни передбачали розширення категорій дітей, які можуть отримати статус постраждалих внаслідок воєнних дій. Зокрема, передбачалася можливість отримання статусу дитини, яка зазнала психологічних або фізичних травм через бойові дії, дитини, які втратили одного чи обох батьків, або були примусово переміщені внаслідок окупації.

У червні 2024 року було затверджено порядок надання державної допомоги у межах програми «муниципальна няня». Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 664 регулювала відшкодування вартості послуг з догляду за дітьми для сімей, які були вимушені залишити свої домівки через бойові дії або опинилися у складних життєвих обставинах [10]. Відшкодування надавалося на період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його завершення, що дозволяло забезпечити догляд за дітьми в умовах кризи.

У липні 2024 року Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій затвердило форму індивідуального плану заходів з повернення депортованої або примусово переміщеної дитини внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, відповідно до наказу від 3 липня 2024 року № 183, який було зареєстровано Міністерством юстиції України 4 липня 2024 року за № 1003/42348 [11]. Цей план заходів став важливим інструментом для повернення дітей, яких було примусово вивезено на окуповані території або за межі України. Він передбачав чіткі процедури для виявлення таких дітей, їх повернення на контрольовану територію України та реінтеграцію у суспільство, зокрема через надання соціальної і психологічної підтримки.

У липні 2024 року також було впроваджено пілотний проект щодо запровадження центрів захисту дитини за моделлю Барнахус, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 26 липня 2024 року № 2218/5/180/523/352-Н/1306 [12]. Ці центри були створені для забезпечення дітям, які постраждали від війни, доступу до комплексної допомоги — медичної, психологічної, юридичної - у спеціалізованих установах, що діяли за моделлю Барнахус, яка широко використовується в Європі для роботи з дітьми, які постраждали від насильства або інших трагічних обставин.

Разом з тим, існує нагальна потреба у подальшому вдосконаленні механізмів захисту прав дітей в умовах війни, оскільки наявні заходи не завжди є достатніми для вирішення всіх проблем, які виникають у зв'язку з наслідками збройного конфлікту. Держава повинна приділяти прискіпливу увагу цьому питанню, адже війна створює надзвичайно серйозні загрози для життя, здоров'я, розвитку та благополуччя дітей. Захист прав дітей в умовах війни вимагає комплексного та системного підходу, який передбачає координацію дій усіх відповідних органів влади, міжнародних організацій, гуманітарних інституцій та громадських ініціатив.

Необхідно забезпечити чітку координацію між усіма цими структурами для оперативного реагування на всі виклики, що виникають. Держава повинна розробити більш ефективні та комплексні підходи до захисту прав дітей, включаючи створення єдиної інформаційної платформи для моніторингу ситуації та швидкого реагування на порушення прав дитини. Особливо важливо налагодити систему моніторингу стану дітей, які опинилися в зоні бойових дій або на окупованих територіях, щоб вчасно виявляти випадки порушення їхніх прав та оперативно надавати їм необхідну допомогу.

Особливу увагу слід приділити забезпеченню доступу дітей до якісної освіти та медичних послуг, незалежно від того, де вони проживають. Це може передбачати не лише відновлення пошкоджених шкіл та медичних установ у районах, які постраждали від війни, але й розвиток нових моделей, таких як дистанційне навчання та мобільні медичні служби, які можуть бути ефективними в умовах воєнної нестабільності. Такий підхід дозволить забезпечити безперервний доступ дітей до освіти та медичних послуг навіть у найскладніших обставинах.

Окрім цього, потрібно вдосконалити процедури реінтеграції дітей, які зазнали депортації або

примусового переміщення. Для цих дітей надзвичайно важливо забезпечити не лише фізичне повернення до їхніх родин або громад, але й повноцінну психологічну підтримку, соціальну реабілітацію та правову допомогу. Реінтеграція має бути комплексною, з акцентом на відновлення емоційного стану дітей, які пережили травматичні події.

Слід також посилити державну підтримку сімей з дітьми, які постраждали від війни. Це може включати матеріальну допомогу, доступ до соціальних програм, а також підтримку в адаптації дітей до нових умов життя. Важливо розробити довгострокові стратегії для відновлення та модернізації системи захисту прав дітей у постконфліктний період. Це включатиме розширення доступу до реабілітаційних програм для дітей, які постраждали від війни, а також навчання спеціалістів для роботи з такими дітьми.

Важливо також підвищити обізнаність суспільства щодо проблем, з якими стикаються діти в умовах війни. Це може включати проведення інформаційних кампаній, які б акцентували увагу на проблемах дітей, що постраждали від збройного конфлікту, і на важливості їх захисту. У постконфліктний період держава має активно впроваджувати програми, спрямовані на відновлення нормального життя для дітей, які зазнали травм, а також забезпечити їх належний соціальний захист і підтримку.

Висновки. З огляду на складність і багатогранність проблем, що виникають під час збройних конфліктів, захист прав дітей в умовах війни є одним із найважливіших завдань держави. Ефективність цієї діяльності залежить від комплексного підходу, що включає чітку координацію дій, своєчасне реагування на виклики, забезпечення доступу до основних прав і послуг, а також підтримку дітей на шляху реінтеграції та адаптації. Важливо не лише запобігати порушенням прав дітей, але й створювати умови для їхньої безпечної і стабільної реабілітації після завершення конфлікту. Це завдання потребує постійного вдосконалення існуючих механізмів та інтеграції міжнародних стандартів у національну правову систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/dity-viiny>
2. Конвенція ООН про права дитини: ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 № 789-XII. Київ : Столиця, 1997. 31 с
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, 1966. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/03/19760323%2006-17%20AM/Ch_IV_04.pdf.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, 1966. URL: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/01/19760103%2003-14%20AM/Ch_IV_03.pdf.
5. Конвенція Міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці, 1999. URL: <https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/>
6. Конвенція Міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці, 1999. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182.
7. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-п#Text>.
8. Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до статті 30-1 Закону України «Про охорону дитинства» щодо представництва деяких дітей під час ведення в Україні воєнного стану: постанова Верховної Ради України від 14 квітня 2022 р. № 2207-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2207-IX#Text>
9. Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів: постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 268 (із змінами від 2022 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-п#Text>.
10. Про відшкодування вартості послуг з догляду за дитиною на період воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 р. № 664. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664-2024-п#Text>.
11. Про затвердження форми індивідуального плану заходів з повернення депортованої або примусово переміщеної дитини: наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 3 липня 2024 р. № 183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1003-24#Text>.
12. Про затвердження Порядку реалізації пілотного проекту щодо запровадження центрів захисту дитини (за моделлю Барнахус): наказ Міністерства юстиції України від 26 липня 2024 р. № 2218/5/180/523/352-Н/1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2218-24-нд#Text>.

REFERENCES:

1. Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. (2022). [Annual report of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine on human rights]. Retrieved from: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/dity-viiny> [in Ukrainian].
2. Konventsiia OON pro prava dytyny. (1991, February 27). [UN Convention on the Rights of the Child]. *Ratyfikovana Postanovoiu Verkhovnoi Rady Ukrainy №789-XII*. 31. [in Ukrainian].

3. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava. (1966). [International Covenant on Civil and Political Rights]. Retrieved from: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/03/19760323%2006-17%20AM/Ch_IV_04.pdf [in English].
4. Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava. (1996). [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]. Retrieved from: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/01/19760103%2003-14%20AM/Ch_IV_03.pdf [in English].
5. Pro zaboronu ta nehaini zakhody shchodo likvidatsii naihirshykh form dytiachoi pratsi. (1999). [On the ban and immediate measures to eliminate the worst forms of child labor]. *Konventsiiia Mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi №182*. Retrieved from: <https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/> [in English].
6. Pro zaboronu ta nehaini zakhody shchodo likvidatsii naihirshykh form dytiachoi pratsi. (1999). [On the ban and immediate measures to eliminate the worst forms of child labor]. *Konventsiiia Mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi №182*. Retrieved from: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182 [in English].
7. Pro utvorennia Koordynatsiinoho shtabu z pytan zakhystu prav dytyny v umovakh voiennoho stanu. (2022, March 17). [On the formation of the Coordination Headquarters for the protection of childrens rights under martial law]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №302*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-p#Text> [in Ukrainian].
8. Pro pryiniattia za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do statti 30-1 Zakonu Ukrainy «Pro okhoronu dytynstva» shchodo predstavnytstva deiakykh ditei pid chas vedennia v Ukraini voiennoho stanu. (2022, April 14). [On adoption as a basis of the draft Law of Ukraine on Amendments to Article 30-1 of the Law of Ukraine "On Childhood Protection" regarding the representation of certain children during martial law in Ukraine]. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy №2207-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2207-IX#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia statusu dytyny, yaka postrazhdala vnaslidok voiennykh dii ta zbroinykh konfliktiv. (2017, April 5 (With changes from 2022)). [On the approval of the Procedure for granting the status of a child who suffered as a result of hostilities and armed conflicts]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №268*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268-2017-p#Text> [in Ukrainian].
10. Pro vidshkoduvannia vartosti posluh z dohliadu za dytynoiu na period voiennoho stanu. (2024, June 7). [On the reimbursement of the cost of child care services during the period of martial law]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №664*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664-2024-p#Text> [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia formy individualnoho planu zakhodiv z povernennia deportovanoi abo prymusovo peremishchenoi dytyny. (2024, July 3). [On the approval of the form of an individual plan of measures for the return of a deported or forcibly displaced child]. *Nakaz Ministerstva z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy №183*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1003-24#Text> [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii pilotnoho proiektu shchodo zaprovadzhennia tsestriv zakhystu dytyny (za modelliu Barnakhus). (2024, July 26). [On the approval of the Procedure for the implementation of the pilot project on the introduction of child protection centers (according to the Barnahus model)]. *Nakaz Ministerstva yustytysii Ukrainy № 2218/5/180/523/352-N/1306*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2218-24-nd#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024

УДК 340.13 + 347.97/99(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-333-337

Гулак Олена Василівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
lenagulac8118@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9004-0185

Щербак Артем Валерійович,
доктор філософії в галузі права,
Завідувач Західноукраїнського відділення Науково-дослідного центру судової
експертизи у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності
Міністерства юстиції України
golosievo_sud@ukr.net